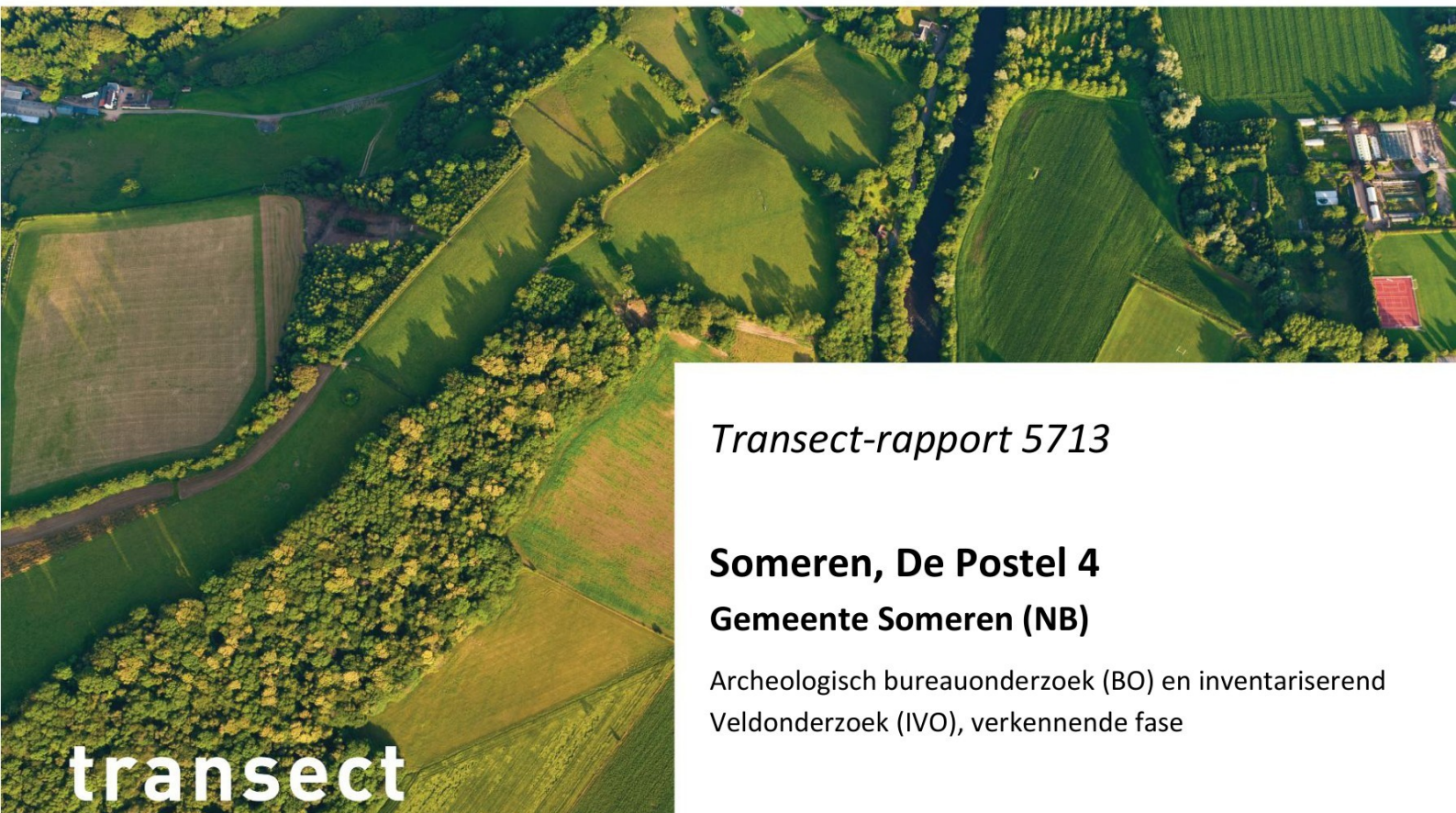

Transect-rapport 5713

Someren, De Postel 4

Gemeente Someren (NB)

Archeologisch bureauonderzoek (BO) en inventariserend
Veldonderzoek (IVO), verkennende fase

transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Samenvatting

In opdracht van AROM heeft Transect b.v. in januari 2025 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Postel 4 in Someren (gemeente Someren). Het archeologisch vooronderzoek bestaat hier uit een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en een Inventariserend veldonderzoek (IVO). De vraagstelling van deze onderzoeken richt zich op het vaststellen en toetsen van de archeologische verwachting en de bepaling in hoeverre de voorgenomen ingrepen in het kader van de planvorming effect hebben op eventuele archeologische resten in het gebied.

- Op basis van het bureauonderzoek is vastgesteld dat het plangebied op een omvangrijke dekzandrug ligt. Op grond van de ouderdom van de afzettingen in het gebied, kunnen theoretisch gezien vindplaatsen uit de periode Laat-Paleolithicum – Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn. De verwachting op deze resten is hoog, aangezien tijdens onderzoeken in de wijde omgeving van het plangebied – in het bijzonder het archeologisch onderzoek in Someren (Waterdael) – sporen van bewoning uit verschillende tijdvakken binnen deze periode zijn teruggevonden. De resten bevinden zich hierbij in de top van het dekzand, dat zich op basis van onderzoek nabij het plangebied op circa 130 cm -Mv bevindt. Verder zijn mogelijk resten waarschijnlijk resten uit de Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd aanwezig. Het plangebied bevindt zich namelijk nabij het kruispunt van de Postel en de Kerkstraat, waarlangs een kerk en verschillende woningen in de Nieuwe tijd hebben gestaan. Aangezien Someren (Dorp) tot in de Late Middeleeuwen teruggaat, zijn in ieder geval tot in de 13^e eeuw in de omgeving van het plangebied sporen van bewoning te verwachten. Aanwijzing voor de aanwezigheid van resten in de omgeving van het plangebied is in ieder geval de vondst van twee waterputten uit de Nieuwe tijd op korte afstand van het terrein. Ook zijn resten van een oude weg in het plangebied te verwachten, aangezien deze tot in het midden van de 20^e eeuw dwars door het plangebied gelopen heeft. Het is echter de vraag in hoeverre eventueel aanwezige resten nog intact zullen zijn. Het lijkt er namelijk op dat het plangebied deels in het midden van de 20^e eeuw is afgegraven (getuige een steilrand op een historische kaart uit die tijd) en de herinrichting en overbouwing van het plangebied in de jaren '60 en '70 van de 20^e eeuw. Om de kans op de aanwezigheid van resten goed in te kunnen schatten, zijn verkennende groundboringen nodig om de intactheid van de bodem in beeld te brengen.
- Op basis van de resultaten van het veldonderzoek is de hoge archeologische verwachting in het plangebied voor resten uit de periode Laat-Paleolithicum-Nieuwe tijd uit het bureauonderzoek naar laag bij te stellen. De top van het dekzand is in het plangebied afgegraven, waarmee waarschijnlijk ook alle archeologische resten zullen zijn verdwenen. De overgang tussen het dekzand en de erboven gelegen verstoorde humeuze laag is abrupt en er zitten brokken humeus zand hiervan in de top van het dekzand. Ook ontbreken alle sporen van bodemvorming van een te verwachten podzolbodem, waarmee aangenomen kan worden dat in ieder geval 50 cm of meer van de oorspronkelijke top van het dekzand is verdwenen. Het witgele zand doet namelijk vermoeden dat dit deel oorspronkelijk in het gereduceerde deel van de bodem ligt. Daarom worden sporen uit de periode Laat-Paleolithicum-Vroege Middeleeuwen in de top van het dekzand niet verwacht. Resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn waarschijnlijk niet aanwezig omdat in de hele humeuze zandlaag brokken zand en baksteen aanwezig zijn. Dit wijst op vergraving. In combinatie met het ontbreken van bebouwing op historische kaarten of aanwijzingen van een erf in het plangebied en de aanwezigheid van bebouwing sinds de jaren '50 van de 20^e eeuw in het plangebied worden geen intacte resten meer uit deze periode verwacht.

Advies

Voor het plangebied zijn in het kader van de voorgenomen nieuwbouw geen aanvullende maatregelen nodig. Geadviseerd wordt het plangebied voor wat betreft archeologie vrij te geven. Op het moment

dat onverhoopt toch archeologische zaken worden aangetroffen, geldt een wettelijke meldingsplicht conform de Erfgoedwet 2016, artikel 5.10 en 5.11, deze vondsten te melden bij de bevoegde overheid (gemeente Someren).

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal de bevoegde overheid (de gemeente Someren) een besluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

Inhoud

1.	Aanleiding	1
2.	Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek	2
3.	Afbakening van het plan- en onderzoeksgebied	3
4.	Planvorming en consequenties toekomstig gebruik	5
5.	Beleidskader	6
6.	Landschap, geomorfologie en bodem	7
7.	Beschrijving bekende archeologische kenmerken	9
8.	Historische situatie, huidig gebruik en bodemverstoringen	14
9.	Gespecificeerde archeologische verwachting	20
10.	Resultaten veldonderzoek	22
11.	Beantwoording onderzoeksvragen	24
12.	Conclusie en Advies	25
13.	Geraadpleegde bronnen	27
	Bijlage 1: Archeologische periode-indeling voor Nederland	29
	Bijlage 2: Archeologische beleidskaart van de gemeente Someren	30
	Bijlage 3: Geologie	31
	Bijlage 4: Geomorfologie	32
	Bijlage 5: Hoogtekaart	33
	Bijlage 6: Bodemkaart	34
	Bijlage 7: Archeologische informatie	35
	Bijlage 8: Boorpuntenkaart	36
	Bijlage 9: Foto's van boringen	37
	Bijlage 10: Boorbeschrijvingen	38

1. Aanleiding

In opdracht van AROM heeft Transect b.v.¹ in januari 2025 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Postel 4 in Someren (gemeente Someren). De aanleiding voor het onderzoek vormt de aanvraag van een vergunning voor een buitenplanse omgevingsactiviteit (BOPA) ten behoeve van de realisatie van een nieuw appartementencomplex in het gebied.

In het plangebied geldt in het omgevingsplan van de gemeente Someren een waarde archeologie 3. Vanwege deze aanduiding is een archeologisch onderzoek verplicht bij bodemingrepen, die groter zijn dan 250 m² en dieper dan 40 cm -Mv reiken. Dit betekent dat gezien de omvang van de voorgenomen van de toekomstige ontwikkeling (circa 378 m² met bodemingrepen dieper dan 40 cm -Mv) archeologisch vooronderzoek nodig is.

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm 'BRL SIKB 4000', versie 4.1, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: 'KNA Protocol 4001 Programma van Eisen', 'KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven' en 'Protocol 4004 Opgraven', en staat geregistreerd bij de RCE en de SIKB.

2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek

Het archeologisch vooronderzoek bestaat uit een gecombineerd onderzoek, te weten een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase.

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het specificeren van de archeologische verwachting, dat wil zeggen het aan de hand van beschikbare en nieuwe informatie over de archeologie, cultuurhistorie, geomorfologie, bodemkunde en grondgebruik, bepalen van de kans dat binnen het plangebied archeologische resten kunnen voorkomen. Hiervoor is onder andere het centraal Archeologisch Informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd, waarin de Archeologische Monumentenkaart (AMK) is opgenomen. Aanvullende (cultuur)historische informatie is verkregen uit historische kaarten. Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en beschikbare geologische en geomorfologische kaarten geraadpleegd.

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en waar mogelijk bijstellen van de gespecificeerde archeologische verwachting, door het verzamelen van informatie over de feitelijke bodemopbouw, bodemreliëf en bodemintactheid in het plangebied. Hiermee ontstaat inzicht in de landschapsvormende processen en landschappelijke eenheden uit het verleden. Op basis hiervan kan een oordeel worden gegeven over waar, wanneer en in hoeverre het gebied in het verleden geschikt was voor de mens. Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd in de vorm van een booronderzoek (IVO-O). De toegepaste methodiek in het veld wordt beschreven bij de beschrijving van de veldresultaten (Hoofdstuk 10).

Het onderzoek probeert hiermee aan de hand van feitelijke informatie antwoord te geven op de volgende vragen:

- Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?
- Zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante bodemniveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?
- In hoeverre zijn de archeologisch relevante bodemniveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?
- Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?

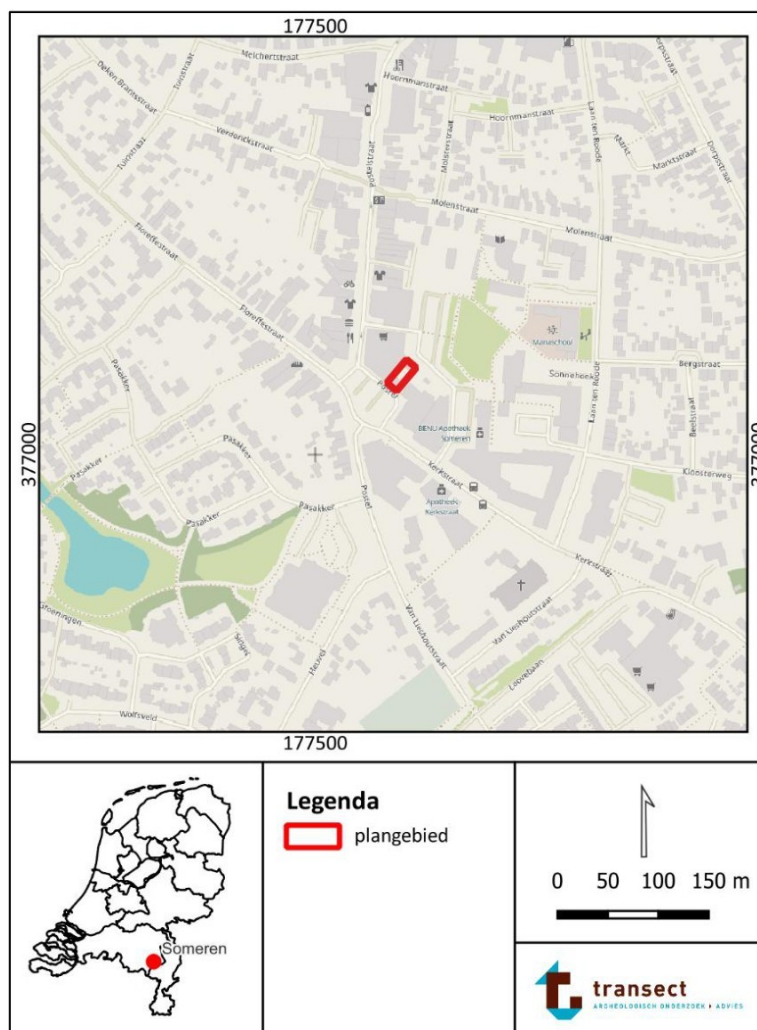
Het resultaat van het archeologisch vooronderzoek is dit rapport met een conclusie omtrent het risico dat eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied worden verstoord als gevolg van de voorgenomen plannen. Op basis van dit rapport neemt de bevoegde overheid een beslissing in het kader van de vergunningverlening of planprocedure. Het rapport bevat waar mogelijk gegevens over de – verwachte – aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden. Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform protocol 4002 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.2 (KNA 4.2). Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd conform protocol 4003 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 4.2 (KNA 4.2).

3. Afbakening van het plan- en onderzoeksgebied

Gemeente	Someren
Plaats	Someren
Toponiem	Postel 4
Kaartblad	51H
Centrumcoördinaat	177.586 / 377.079

Bij het archeologisch bureauonderzoek is onderscheid gemaakt in het plangebied en het onderzoeksgebied. Het plangebied is het gebied waarin de geplande bodemingrepen zullen plaatsvinden. Het onderzoeksgebied omvat het plangebied en een deel van het direct omringende gebied en wordt bij het onderzoek betrokken om tot een beter inzicht te komen in de archeologische, (cultuur)historische en bodemkundige situatie in het plangebied. Het onderzoeksgebied beslaat in dit geval een straal van circa 500 meter rond het plangebied.

Het plangebied ligt aan Postel 4 in Someren (gemeente Someren). De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1. Kadastraal gezien omvat het plangebied het perceel SMR02 Sectie B nummer 3169. In het zuidwesten grenst het plangebied aan Postel, de overige begrenzingen worden gevormd door de perceelsgrenzen van aanliggende kavels. Het plangebied is circa 378 m² groot.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (met rode lijnen aangegeven, bron: www.pdok.nl).

4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik

Kader	Vergunningsaanvraag BOPA
Oppervlakte plangebied	378 m ²
Planvorming	Nieuwbouw appartementencomplex
Omvang verstoringen	Nieuwbouw appartementen Slopen bestaande bebouwing
Bodemverstorende werkzaamheden	Graafwerkzaamheden
Diepte verstoring	Onbekend (>40 cm)

Het voornemen bestaat om in het plangebied een appartementencomplex te bouwen. De plannen voor dit complex zijn nog niet volledig vastgelegd, maar vast staat dat waarschijnlijk het hele plangebied bij de nieuwbouwplannen zal worden betrokken. De bebouwing die in het plangebied staat, wordt gesloopt. Hiervoor is reeds een vergunning verleend (bron: bagviewer.kadaster.nl). Deze bebouwing dateert uit 1952 en heeft een omvang van 92 m². In het noorden van het plangebied heeft ook bebouwing gestaan, maar deze is ten tijde van het onderzoek al weggehaald.

Omdat nog niet bekend is hoe exact de plannen in het gebied eruit zijn, is nog niet bekend hoe diep er in de ondergrond van het plangebied zal worden gegraven. Waarschijnlijk is dit in ieder geval dieper dan 40 cm -Mv, hetgeen zal leiden tot een aantasting van eventueel aanwezige archeologische waarden in het gebied.

Er zijn geen effecten op het grondwaterpeil voorzien.

5. Beleidskader

Onderzoekskader	Aanvraag omgevingsvergunning
Beleidskader	Omgevingsplan van de gemeente Someren
Onderzoeksgrens	250 m ² en dieper dan 50 cm –Mv

In 1992 heeft Nederland het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed ondertekend; ook wel het Verdrag van Malta of Valletta genoemd, naar het eiland en de plaats waar het is ondertekend. Het Verdrag is in 1998 geratificeerd en op 1 september 2007 via de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) geïmplementeerd. De Wamz is een wijzigingswet en omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988, de Wet Milieubeheer, de Ontgrondingenwet en de Woningwet, op grond waarvan overheden onder andere bij bodemingrepen verplicht rekening moeten houden met het behoud van archeologische waarden. Sinds juli 2016 is het behoud en beheer van het Nederlandse erfgoed geregeld door Erfgoedwet, die de Monumentenwet 1988 vervangt. Het deel van het erfgoedbeheer dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving is sinds 1 januari 2024 opgenomen in de Omgevingswet. Hierin is bepaald dat gemeentes rekening moeten houden met het belang van het behoud van cultureel erfgoed bij het vaststellen van het omgevingsplan. Hieronder vallen dus ook bekende en/of aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten. Dit is vastgesteld in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) artikel 5.130, lid 1. In het belang van de archeologische monumentenzorg kan een gemeente vanuit het Omgevingsplan lokale regels stellen door monumenten (concreet) in de bodem te beschermen of ze juist vakkundig op te laten graven (lid 3, 4 en 5). Ook kunnen ze vanuit het Omgevingsplan eisen stellen aan het onderzoek, waaronder het onderzoeksthema en de onderzoeksvorm. Gemeentes hebben tot 2031 om tot een Omgevingsplan op te stellen. Tot die tijd geldt een Tijdelijk Omgevingsplan.

In het Omgevingsplan van de gemeente Someren staat, dat het plangebied een Waarde – Archeologie 3 heeft (bron: omgevingswet.overheid.nl). Deze regels zijn gebaseerd op de gemeentelijke beleidskaart, waarop aan het plangebied een hoge waarde verwachting is toegekend (Kortlang, 2010; bijlage 3). Bij bouwwerken en/of bodemingrepen die groter zijn dan 250 m² én dieper reiken dan 40 cm -Mv is daarom archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk. Gezien het grotere verstoringsoppervlakte en -diepte betekent dat in dit geval er in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning een archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk is (zie hoofdstuk 4).

In het kader van de omgevingsvergunning dient de aanvrager een rapport aan de gemeente te overleggen, waarin de archeologische waarde van het plangebied naar het oordeel van Burgemeester en Wethouders in voldoende mate is vastgesteld. Afhankelijk van de uitkomsten van het archeologisch (voor-)onderzoek dat hiervoor nodig is, kunnen aan de ontwikkeling regels worden verbonden ter behoud van belangrijke archeologische waarden. Deze kunnen bestaan uit technische aanpassingen of een veiligstellende opgraving. Het archeologisch vooronderzoek kan hiertoe worden uitgebreid met een al dan niet gecombineerd karterend en waarderend onderzoek, zodat op basis van de KNA-waarderingssystematiek een waardestelling kan worden opgemaakt.

6. Landschap, geomorfologie en bodem

Archeoregio	Zuid-Nederlands zandgebied
Geomorfologie	Bebouwd gebied (niet gekarteerd)
Maaiveld	26,4 m NAP
Bodem	Poldervaaggrond
Grondwater	GWT-V*

Landschap

Het plangebied ligt landschappelijk gezien in het Zuid-Nederlandse Zandgebied in de Roerdalslenk. De Roerdalslenk, ook wel Centrale Slenk genoemd, is een strookvormig tektonisch dalingsgebied met een zuidoost-noordwestelijke oriëntatie. Tevens bevindt het plangebied zich op de overgang naar het rivierengebied (Berendsen, 2005).

Het Pleistoceen

Vanaf het midden van het Pleistoceen (circa 850.000 jaar geleden) hielden de Rijn en de Maas op door de Slenk te stromen, waardoor deze geleidelijk opgevuld werd met sediment (Formatie van Sterksel). Dit leidde uiteindelijk tot een pakket afzettingen van diverse aard en kende een dikte van circa 35 m dik (Berendsen, 2005; Schokker, 2003). Slechts de bovenste meters van dit pakket bestond uit dekzand (Formatie van Boxtel, de Mulder e.a., 2003). Als gevolg van een zeer koud klimaat traden in de laatste ijstijd, het Weichselien, verstuivingen van zand op, met name gedurende de periode tussen 50.000 en 15.000 jaar geleden (het Pleniglaciaal). Er was vanwege het barre klimaat immers geen vegetatie aanwezig die deze verstuivingen kon voorkomen. Het zand verstoof met name vanuit de drooggevalen beddingen van beken en rivieren, maar ook vanuit het Noordzee-bekken.

De afzetting van het dekzand in de Centrale Slenk vond plaats in verschillende fasen, waarbij bij verminderde aanvoer fijner sediment of zelfs bodemvorming kon optreden (Schokker, 2003). Met name in de periode tussen 40.000 en 30.000 jaar geleden was er sprake van een kleine klimatologische opleving, waardoor verstuiving verminderde (het Hengelo-Denekamp interstadiaal). Gedurende die periode kenmerkte de Centrale Slenk zich als een relatief vochtig gebied, waarin permafrost en ondiepe kleine meren voorkwamen (Schokker, 2003). De afgenomen mate van verstuiving en de vochtigheid leidden ertoe dat silt werd ingevangen in de meren in het gebied. Dit leidde tot de vorming van een circa 1,0 tot 2,0 m dikke leemlaag, die geologisch gezien tot het Liempde Laagpakket wordt gerekend (De Mulder e.a., 2003, "Brabants Leem"). Ook kon in die periode lokaal veenvorming optreden en werd klei afgezet nabij kleine beeklopen die het toenmalige landschap doorsneden. Deze klei behoort geologisch gezien tot het Best Laagpakket (De Mulder e.a. 2003).

Na het Hengelo-Denekamp interstadiaal verslechterde het klimaat en trad verdroging op, waardoor de intensiteit van verstuiving toenam. Hierdoor kon gefaseerd een dik pakket dekzand tot stand komen. Vooral in de laatste fasen van het Weichselien (tijdens de Vroege- en Late-Dryas), waren de verstuiving en afzetting van zand erg sterk. De grote hoeveelheid zand, die toen nog is verplaatst, heeft geleid tot de vorming van enkele zeer grote dekzandruggen, die dwars door Noord-Brabant lopen. Deze grote ruggen liggen dwars op de Centrale Slenk (Berendsen, 2005). Ook op lokaal niveau hebben zich duinen, ruggen en welvingen gevormd. Deze kunnen soms zelfs wel één tot twee meter boven hun omgeving uitsteken.

De lage ligging van het gebied zorgde ervoor dat al het water naar de Centrale Slenk toestroomde. Dit water werd afgevoerd via verschillende beken die reeds in het Weichselien aanwezig waren. De afzettingen die hierbij tot stand kwamen, bestaan uit min of meer gelaagde zanden, met eventueel leemlagen en/of planten- en houtresten.

Het Holocene

Vanaf het begin van het Holocene (vanaf 10.000 jaar geleden) trad een drastische klimaatsverbetering op, waardoor de verstuiving aan banden werd gelegd door een toenemende vegetatie. Er ontstond daardoor een landschap met dichtbegroeide zandruggen en -koppen, met daartussen de relatief vochtige, laaggelegen delen, waar zich veen kon ontwikkelen. Dwars door dit landschap lag een sterk vertakt systeem van beken, waaronder de Aa, die zorgden voor de ontwatering van de Slenk. Hier werden tijdens overstromingen leem afgezet. Ook ontstond hier een relatief drassig gebied, doordat het water van de beken stagneerde in het vlakke gebied. De dekzandruggen en -koppen staken daarbij als relatief hoger en droog gelegen plekken in het landschap uit.

Geologie en geomorfologie

Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied in bebouwd gebied. Er is hiermee op basis van deze kaart geen verwachting af te geven welke landschappelijke eenheid in de ondergrond van het plangebied te verwachten is. Rondom het plangebied is de omgeving gekarteerd als een dekzandrug (code 3B53, bijlage 2). Het is hiermee waarschijnlijk dat het plangebied ook op deze rug gelegen is. Dit wordt bevestigd door de geologische kaart (code Nu3, bijlage 3). Hieruit valt af te leiden dat het om een relatief hoge rug gaat, waarbij het dekzand minimaal 2,0 m dik is. Mogelijk betreft het hier een jonge dekzandrug, die gevormd is in de laatste fasen van het Weichselien. De rug strekt zich ten zuiden en oosten van het plangebied uit en bevindt zich onder de gehele bebouwde kom van Someren. Dit beeld valt tevens af te leiden aan de hand van de hoogteverschillen aan het maaiveld in en rondom het plangebied (het Actueel Hoogtebestand Nederland, AHN; bijlage 4). Het plangebied bevindt zich op de relatief hoger gelegen delen in het landschap, hetgeen het gevolg is van de ligging van de dekzandrug.

Bodem en grondwater

Volgens de bodemkaart ligt het plangebied in bebouwd gebied. In de directe omgeving van het plangebied komen hoge zwarte enkeerdgronden voor (bodemkaartcode zEZ23, bijlage 5). Deze gronden werden over het algemeen op de middelhoge zandgronden aangelegd (Stouthamer e.a., 2015). Door het bemesten van de bouwlanden met potstalmest, vermengd met (heide)plaggen of plaggen uit de beekdalen, konden enkeerdgronden ontstaan, gronden die zich kenmerken door een meer dan 50 cm dikke, donkere humeuze bovenlaag (Stouthamer e.a., 2015). Archeologisch gezien zijn enkeerdgronden gronden bijzonder, doordat het aangebrachte humeuze dek het oude, begraven oppervlak van vóór de Late Middeleeuwen – en daarmee het archeologisch relevante niveau – heeft behoeft voor tal van verstoringen (van Doesburg e.a., 2007).

Welke grondwatertrap van toepassing is op het plangebied, is op basis van de bodemkaart niet bekend. In de omgeving is sprake van een grondwatertrap VII. Dit betekent over het algemeen dat er sprake is van relatief hoge en droge gronden, waar de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) en de Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (GLG) respectievelijk beneden 80 en 120 cm –Mv voor kan komen. Voor een grondwatertrap VII bestaat de verwachting dat (onverbrande) organische resten nagenoeg volledig gedegradieerd zijn. De grondwaterstanden hebben naar verwachting weinig invloed gehad op anorganische resten, zodat deze naar verwachting juist goed geconserveerd zullen zijn gebleven.

7. Beschrijving bekende archeologische kenmerken

Wettelijk beschermd monument	Nee
AMK terrein	Nee
Verwachting gemeentelijke kaart	Hoge archeologische waarde
Archeologische waarden en/of informatie	Nee

Wettelijk beschermde status

Het plangebied heeft volgens het centraal archeologisch informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geen archeologisch wettelijk beschermde status.

Archeologische Monumentenkaart (AMK)

Het plangebied is niet opgenomen op de Archeologische MonumentenKaart (AMK).

Archeologische verwachting

Op de gemeentelijke beleidskaart heeft het plangebied een hoge archeologische waarde. Deze waarde is gebaseerd op de ligging van het plangebied in de historische kern van Someren.

Bekende archeologische waarden

In het plangebied zijn voor zover bekend in het verleden geen archeologische waarnemingen gedaan en heeft in het verleden niet eerder onderzoek plaatsgevonden.

In de omgeving van het plangebied is wel informatie bekend (bijlage 7). In tabel 1 is een overzicht gegeven van de verschillende onderzoeken in de omgeving van het plangebied, in tabel 2 zijn de verschillende vondstmeldingen weergegeven.

Informatie uit overige bronnen

Er is geen aanvullende informatie uit overige bronnen verkregen.

In de omgeving van het plangebied zijn met name bureauonderzoeken uitgevoerd. Hieruit blijkt dat het plangebied deel uitmaakt van het laatmiddeleeuwse Someren. Er is echter in de omgeving van het plangebied nog weinig informatie beschikbaar over de daadwerkelijke aanwezigheid van resten uit deze periode. Tijdens graafwerkzaamheden zijn aan de Postel/Kerkstraat op 130 cm -Mv bij de aanleg van een parkeerkelder moesbedden en twee waterputten ontdekt. Hierbij was er een gemetseld en de ander opgebouwd uit plaggen, gefundeerd op een wagenwiel. Tijdens een proefsleuvenonderzoek vlakbij zijn uitsluitend verstoringen ontdekt. Ondanks de geringe aanwezigheid van informatie valt uit de onderzoeken af te leiden dat er in het plangebied rekening gehouden moet worden met de aanwezigheid van een dikke humeuze ophoging en met de aanwezigheid van diepreikende grondsporen in de ondergrond, in het bijzonder uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. Oudere sporen zijn in de directe omgeving van het plangebied niet ontdekt, maar zijn zeker niet uit te sluiten.

Tabel 1: Overzicht van de archeologische onderzoeken rondom het plangebied (<500 m).

Zaak-ID	Toponiem	Afstand-windrichting	Type onderzoek	Bevindingen	Bron
4659520100	Postelstraat	50 m ten noorden	Bureauonderzoek	Het plangebied ligt aan de Postelstraat en ligt direct ten noorden van de oude bewoningskernen van het van oorsprong hoogmiddeleeuwse Someren. De Postelstraat vormde als uitvalsweg een van de oudste straten van Someren. Uit historische kaarten blijkt dat het plangebied aan een deel van de Postelstraat ligt dat sinds tenminste circa 1800 onbebouwd was. Dit deel van Someren lag tussen de historische bebouwingsclusters van Someren. Het plangebied en directe omgeving was als bouwland in gebruik. Vanaf medio 19e eeuw ontstaat wel bebouwing binnen het plangebied. Dit gebouw (boerderij) wordt in 1905 vervangen door een boerderij met stal. De stal is nog aanwezig in de huidige situatie. Vanaf de tweede helft van de 20e eeuw ontstaat nieuwe bebouwing. Het zal hier gaan om een deel van de huidige bebouwing. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een middelhoge verwachting voor nederzettings- en/of bebouwingsresten uit de periode late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Resten worden verwacht vanaf het maaiveld. Uit de gegevens van de aangeleverde bouwtekeningen blijkt dat tenminste 2/3 deel van de uitbreiding (oppervlakte 347 m²) reeds is verstoord tot 85 cm -mv (figuur 7, blauwe en groene vlak). De diepte van de toekomstige fundering zal tot een diepte	Hagens (2018)

				reiken van 70 cm tot 100 cm -mv (zie bijlage 7C). De nieuwe verstoring zal binnen het bebouwde deel van de uitbreiding zodoende maximaal 15 cm bedragen (100 – 85).	
3151972100	Postelstraat	250 m ten noorden	Waarneming	Tijdens graafwerkzaamheden is een grondspoor uit de Midden- of Late Nieuwe tijd waargenomen.	Archis3
4584571100	Wilhelminaplein	300 m ten noorden	Bureauonderzoek	Het huidige Wilhelminaplein, waaraan het plangebied is gelegen, stamt vermoedelijk uit de Late Middeleeuwen en vormde toen een soort restruimte tussen de wegen in. Het meest noordelijke deel van het plangebied is in ieder geval bebouwd sinds 1843. Deze boerderij is in de loop van de tweede helft van de 20e eeuw een aantal maal verbouwd tot het huidige pand waarbij de oude kelder gespaard bleef. Het terrein achter het pand is vermoedelijk vanaf de jaren 60 van de 20e eeuw bebouwd geraakt. Tegenwoordig is het perceel vrijwel geheel bebouwd, met uitzondering van een smalle strook in het westen en een bredere strook in het oosten en zuiden. Vermoedelijk is de mate van verstoring van de bodem gering, met uitzondering van de locatie van de kelder en een aantal funderingspoeren. Op basis van de veronderstelde mate van verstoring bestaat voor het gehele plangebied, met uitzondering van de locatie van de kelder, een hoge archeologische verwachting voor resten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd en een middelhoge archeologische verwachting voor resten uit de prehistorie t/m volle middeleeuwen.	Tump (2018)

				Voor de locatie van de kelder geldt een lage verwachting voor de prehistorie t/m nieuwe tijd A, en een hoge verwachting voor de nieuwe tijd B en C. Derhalve wordt geadviseerd om de bestaande bebouwing (zowel het huidige winkelpand als de latere aanbouwen) uitsluitend bovengronds te slopen om verdere verstoring van de ondergrond door het verwijderen van kelders, funderingsstroken en poeren te vermijden. Er wordt geadviseerd om daarna een proefsleuvenonderzoek uit te voeren.	
2912041100	Postel/Kerkstraat	150 m ten zuiden	Opgraving	Tijdens de bouw van een parkeergarage op de hoek van de Postel en Kerkstraat zijn op 130 cm - Mv grondsporen aangetroffen van moesbedden en twee waterputten. Er is sprake van een gemetselde put en een plaggenput, waarbij de plaggenput gefundeerd is op een wagenwiel. De andere waterput is vanwege het ontbreken van tijd voor de opgraving (aangezien het tijdens bouwwerkzaamheden plaatsvond) niet gedocumenteerd. De vondsten dateren uit de 18 ^e en 19 ^e eeuw.	Archis3
4609251100	Boezemlaan	300 m ten zuiden	Bureauonderzoek, Proefsleuven	In de proefsleuven zijn geen sporen of vondsten waargenomen. De bodem is door de aanwezige boomwortels en moesbedden tot diep in de natuurlijke ondergrond verstoord. Er kan op grond van deze resultaten worden gesteld dat er binnen het plangebied geen sprake is van een behoudenswaardige archeologische vindplaats. De archeologische verwachting voor de locatie kan	Weerheim en Van Puijenbroek (2018)

				daarmee worden teruggebracht tot laag. Op basis hiervan is geadviseerd om het plangebied vrij te geven voor de geplande nieuwbouw-ontwikkelingen.	
4567245100	Zwartepad	200 m ten zuidwesten		Op basis van archeologisch onderzoek en archeologische vondstmeldingen uit de omgeving van het plangebied kunnen archeologische resten vanaf het Paleolithicum tot de Nieuwe tijd worden aangetroffen. Voor de periode van de jagers-verzamelaars, Paleolithicum tot Neolithicum, kan de middelhoge archeologische verwachting daarom worden gehandhaafd. Ook voor de periode van de landbouwers, Neolithicum tot late Middeleeuwen kan de middelhoge archeologische verwachting worden gehandhaafd. Voor de periode van de late Middeleeuwen tot de Nieuwe tijd is de verwachting laag.	Van de Glind (2017)

8. Historische situatie, huidig gebruik en bodemverstoringen

Landschapstype²	Zandgebied (Brabant van het Zand)
Cultuurhistorische elementen³	Nee
Aard historisch landgebruik	Water, bouwland
Historische bebouwing aanwezig	Nee
Bebouwing van cultuurhistorische waarde	Nee

Historische achtergronden van het cultuurlandschap en -situatie

Het plangebied ligt aan de Postel, in het verlengde van de Kerkstraat, in de oude kern van Someren (Dorp). De cultuurhistorische geschiedenis van het dorp en het omliggende landschap begint in de Late Middeleeuwen, waarbij grote gebieden in handen zijn van abdijen en heren, die zich rechten toeëigenen. Via deze rechten oefenden ze macht uit, waarbij belasting werd geheven. Dit ging vaak over de opbrengsten van de landerijen, waarbij het aantrekkelijk werd de woesternij te ontginnen en in bruikleen te geven. Tijdens opgravingen in Someren-Waterdael zijn ontginningsboerderijen gevonden, die uit deze periode dateren. Waarschijnlijk begon in die periode Someren als nederzetting. Een grote drijvende kracht achter de ontginningen ging uit van de Abdij van Postel, hetgeen de naamgeving van enkele straten in Someren verklaart. Vanaf de 13^e eeuw behoort Someren tot het Hertogdom Brabant, maar verwierf uiteindelijk in 1301 gemeenterechten. De kerk van Someren dateert uit 1436 en bevindt zich aan de Kerkstraat op een afstand van 100 m ten zuidoosten van het plangebied.

Op de oudst geraadpleegde kaart, de kadastrale Minuut uit 1811-1832, is de oude structuur van het dorp goed te zien. Het plangebied bevindt zich nabij een kruispunt van wegen, waarbij de Kerkstraat en de Postel elkaar kruisen. Ook ter plaatse van het plangebied ligt een weg. Bebouwing is er echter niet aanwezig. Deze bevindt zich meer ten zuidwesten van het plangebied (langs de Kerkstraat en Postel). Aan weerszijden van de weg ligt in het plangebied grasland/tuin en akker. Dit beeld is hetzelfde in 1900. Ten noorden van het plangebied staan twee molens (korenmolens). In het midden van de 20^e eeuw begint dit beeld geleidelijk te veranderen. Wat opvalt op een kaart uit 1955 is dat het noordelijk deel van het plangebied herverkaveld is en binnen een zone met steilranden ligt. Dit kan duiden op een afgraving van het terrein, bijvoorbeeld voor het winnen van zand. Vervolgens, in de loop van de jaren '60 en '70 van de 20^e eeuw, breidt de bebouwing van Someren zich sterk uit. Hierbij is ook de oude weg verdwenen en is de huidige bebouwing in het plangebied te zien. De woning is echter volgens het Kadaster ouder, namelijk uit 1952 (bron: bagviewer.kadaster.nl). Daarna wijzigt de omgeving van het plangebied, maar blijft de situatie binnen het plangebied tot op heden ongewijzigd.

Militair Erfgoed

Op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) is het plangebied niet aangeduid als aandachtsgebied. Ook zijn er geen verwachtingen op militaire objecten, raketinslagen of aan de Wereldoorlogen gerelateerde verschijnselen (bronnen: www.ikme.nl; www.vergeltungswaffen.nl, www.bunkerinfo.nl; www.tracesofwar.com, www.explosievenopsporing.nl, www.bhic.nl).

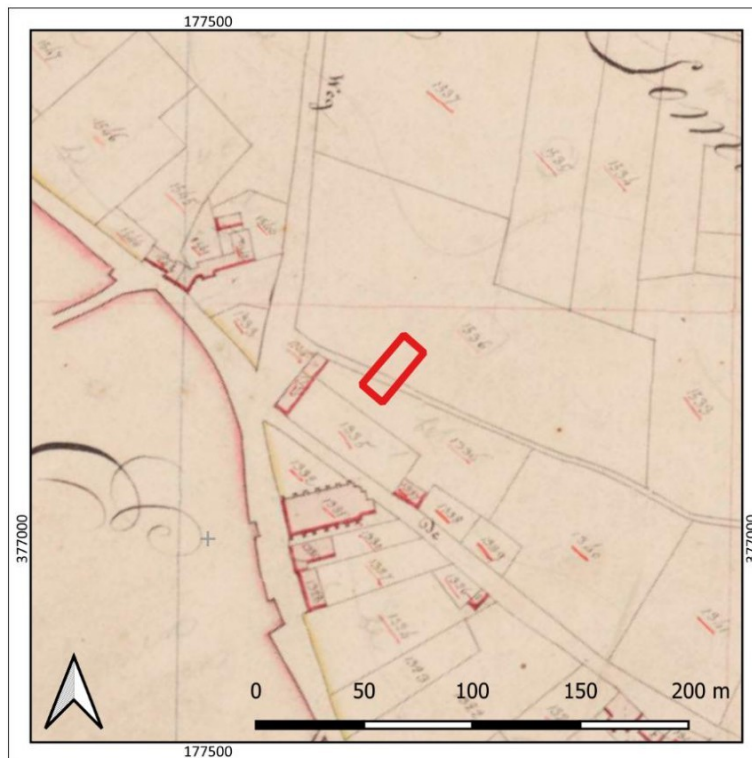
Huidig gebruik en bodemverstoringen

Het plangebied ligt deels braak en is deels bebouwd met een woning. Een deel van de bebouwing is reeds gesloopt, maar de woning aan de Postel is nog aanwezig. Wel is er een sloopvergunning voor

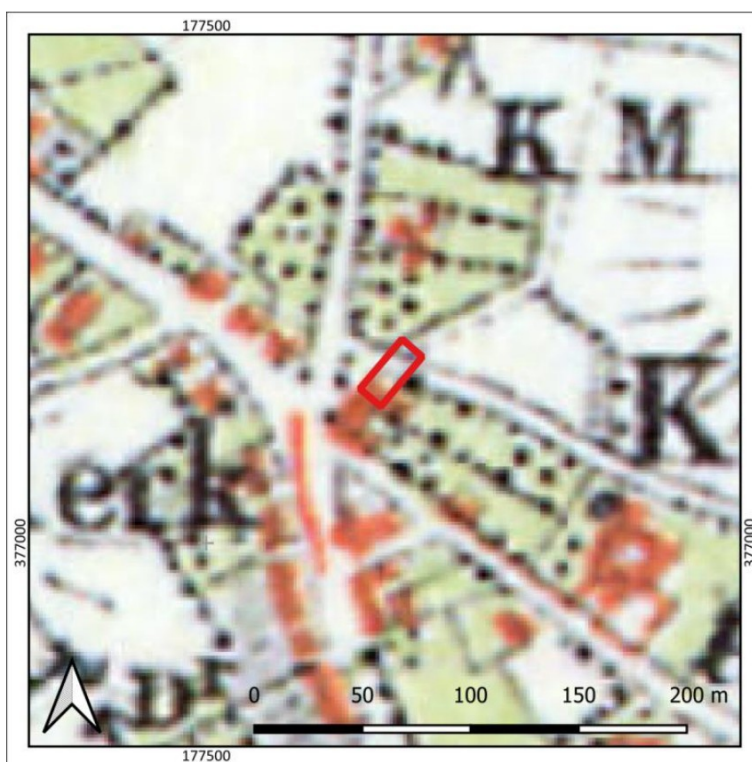
² Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant (CHW, 2010; herziening 2016)

³ Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant (CHW, 2010; herziening 2016)

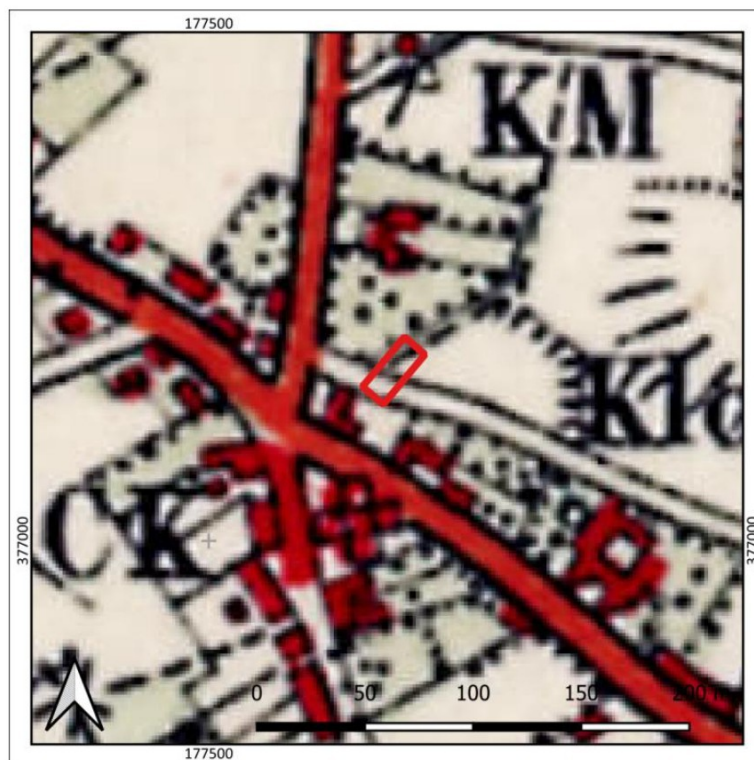
verleend (bron: bagviewer.kadaster.nl). Er is geen bouwtekening van de huidige bebouwing in het archief of bij de opdrachtgever beschikbaar. Ook staat het plangebied niet op de ontgrondingenkaart van de provincie Noord-Brabant (2005). Er bestaat echter wel het vermoeden dat er ontgraving heeft plaatsgevonden. Dit blijkt uit de steilranden die ten noorden van het plangebied op historisch-topografische kaarten staat ingetekend. Deze vermoedens zullen echter wel met behulp van boringen moeten worden aangetoond.

Figuur 2: Het plangebied (rood omlijnd) op het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832 (bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

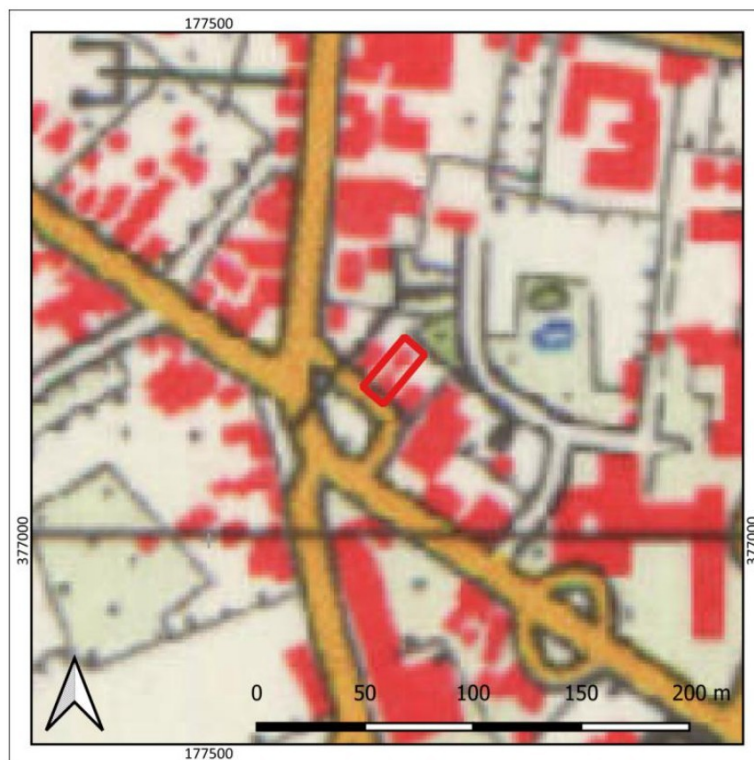
Figuur 3: Uitsnede van een topografische kaart uit 1900 (bron: www.topotijdreis.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

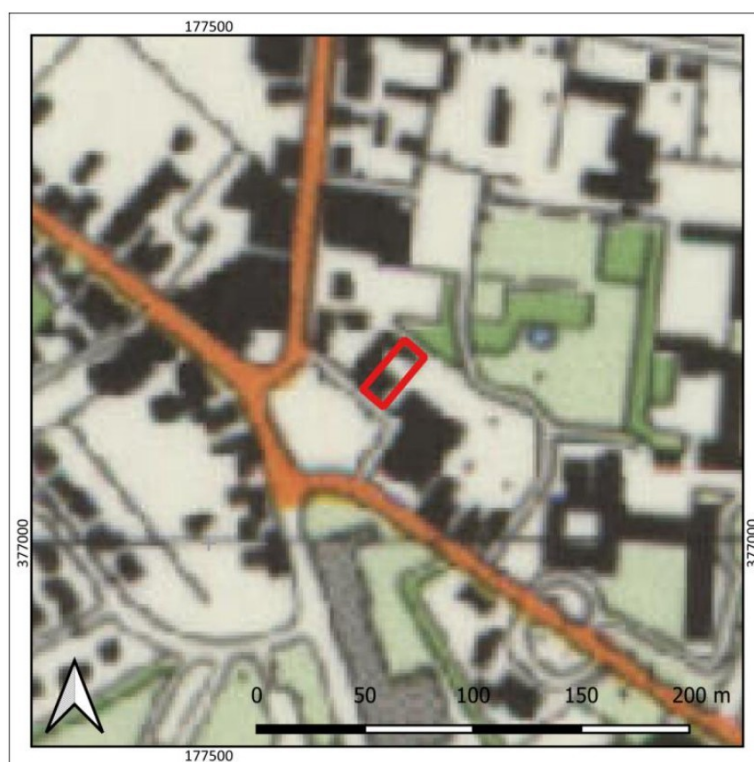
Figuur 4: Uitsnede van een topografische kaart uit 1925 (bron: www.topotijdreis.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

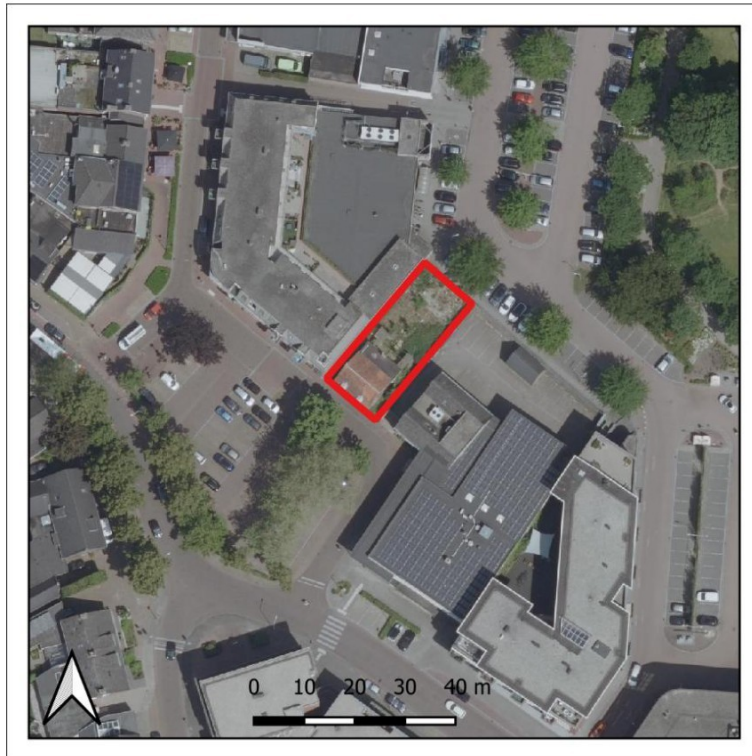
Figuur 5: Uitsnede van een topografische kaart uit 1955 (bron: www.topotijdreis.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 6: Uitsnede van een topografische kaart uit 1975 (bron: www.topotijdreis.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 7: Uitsnede van een topografische kaart uit 1995 (bron: www.topotijdreis.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 8: Uitsnede van een topografische kaart uit 2022 (bron: www.pdok.nl). Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

9. Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van het bureauonderzoek is vastgesteld dat het plangebied op een omvangrijke dekzandrug ligt. Op grond van de ouderdom van de afzettingen in het gebied, kunnen theoretisch gezien vindplaatsen uit de periode Laat-Paleolithicum – Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn. De verwachting op deze resten is hoog, aangezien tijdens onderzoeken in de wijde omgeving van het plangebied – in het bijzonder het archeologisch onderzoek in Someren (Waterdael) – sporen van bewoning uit verschillende tijdvakken binnen deze periode zijn teruggevonden. De resten bevinden zich hierbij in de top van het dekzand, dat zich op basis van onderzoek nabij het plangebied op circa 130 cm -Mv bevindt. Verder zijn mogelijk resten waarschijnlijk resten uit de Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd aanwezig. Het plangebied bevindt zich namelijk nabij het kruispunt van de Postel en de Kerkstraat, waarlangs een kerk en verschillende woningen in de Nieuwe tijd hebben gestaan. Aangezien Someren (Dorp) tot in de Late Middeleeuwen teruggaat, zijn in ieder geval tot in de 13^e eeuw in de omgeving van het plangebied sporen van bewoning te verwachten. Aanwijzing voor de aanwezigheid van resten in de omgeving van het plangebied is in ieder geval de vondst van twee waterputten uit de Nieuwe tijd op korte afstand van het terrein. Ook zijn resten van een oude weg in het plangebied te verwachten, aangezien deze tot in het midden van de 20^e eeuw dwars door het plangebied gelopen heeft. Het is echter de vraag in hoeverre eventueel aanwezige resten nog intact zullen zijn. Het lijkt er namelijk op dat het plangebied deels in het midden van de 20^e eeuw is afgegraven (getuige een steilrand op een historische kaart uit die tijd) en de herinrichting en overbouwing van het plangebied in de jaren '60 en '70 van de 20^e eeuw. Om de kans op de aanwezigheid van resten goed in te kunnen schatten, zijn verkennende grondboringen nodig om de intactheid van de bodem in beeld te brengen.

Complextypen

In het plangebied kunnen nederzettingssporen worden aangetroffen, hetzij in de vorm van (seizoensgebonden) jachtkampementen, hetzij in de vorm van huisplaatsen (boerderijen). Jachtkampementen kenmerken zich door een dichte vondstenstrooiing van onder andere fragmenten bewerkt vuursteen, hetgeen met name afhankelijk is van de langdurigheid en/of intensiteit van eventuele bewoning op die plek. De omvang ervan kan variëren tussen circa 100 en 1000 m². De aanwezigheid hiervan is in eerste instantie afhankelijk van de intactheid van de top van het dekzand in het gebied.

Wat betreft resten uit de Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd kenmerken deze zich naar verwachting door de aanwezigheid van een dikke cultuurlaag. Hierin zijn afvalresten aanwezig in de vorm van aardewerk, al dan niet verbrand bot en baksteenresten. Ook zullen in deze lagen grondsporen aanwezig zijn als onderdeel van palen van structuren (huizen, bijgebouwen) en afval- en beerkuilen en waterputten. Ook kunnen fundamente van gebouwen aanwezig zijn, vanwege de ligging van het plangebied in de historische kern van Someren.

De gespecificeerde archeologische verwachting is nader weergegeven in onderstaande tabel 2.

Prospectiekenmerken, zoekstrategie en advies

Het plangebied bevindt zich in de historische kern van Someren. In principe geldt hier een hoge waarde en zijn niet altijd met behulp van een verkennend booronderzoek verstoringen in beeld te brengen in het plangebied. In dit geval betreft het plan echter een locatie, waarbij een kans bestaat dat delen van de bodem zijn aangetast door de aanleg van de huidige gebouwen in het plangebied, het verwijderen van de oude weg en een mogelijke ontgraving in het midden van de 20^e eeuw. Zodoende kunnen boringen gezet worden om in ieder geval de mate van intactheid van de ondergrond in het plangebied te bepalen. De methodiek van dit booronderzoek is uitgelegd in Hoofdstuk 10.

Tabel 2: Gespecificeerde archeologische verwachtingstabel.

Archeologische verwachting			Reden
1	Datering	Hoog	Laat-Paleolithicum-Vroege Middeleeuwen
		Hoog	Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd
			Het plangebied ligt vermoedelijk op een hoge dekzandrug. Vanwege de hogere ligging is het plangebied in principe in deze periode bewoonbaar geweest.
			Het plangebied is onderdeel van de historische kern van Someren (Dorp). Het dorp zelf dateert vermoedelijk uit de Late Middeleeuwen (in de 13 ^e eeuw) en de kerk stamt uit de 15 ^e eeuw. Bebouwing heeft er echter in het plangebied in de Nieuwe tijd niet gestaan. Wel lag er een weg en zijn in de omgeving van het plangebied sporen van landgebruik gevonden (waterputten).
2	Complexiteit	Nederzettingen (jachtkamp), huisplaatsen, sporen van landgebruik, grafvelden	
3	Omvang	100-1000 m ² (omvang jachtkamp); 500-2000 m ² (omvang huisplaats, algemeen)	
4	Diepteligging	In de top van het dekzand (130 cm -Mv) of in humeuze lagen erboven.	
5	Gaafheid en conservering	-	De vraag is in hoeverre de bodemopbouw in het plangebied nog intact gebleven is. Er zijn aanwijzingen voor afgraving en er is bebouwing in het plangebied aangelegd en gesloopt.
6	Locatie	Onbekend, op dit moment het hele plangebied.	
7	Uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren)	Vindplaatsen kenmerken zich naar verwachting door grondsporen, vondsten of cultuurlagen.	
8	Mogelijke verstoringen	Zie .5	

10. Resultaten veldonderzoek

Onderzoeksmethodiek

Het doel van het booronderzoek is het toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting in het plangebied, zoals deze is opgesteld in Hoofdstuk 9. Hiertoe is in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd (conform het opgestelde Plan van Aanpak). De boringen zijn daarbij gebruikt om zowel de mate van intactheid van de bodem als de bodemopbouw zelf te bepalen. In totaal zijn in het plangebied vier boringen gezet (boring 1-4).

De boringen hebben een diepte tot maximaal 200 cm –Mv en zijn handmatig gezet met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boringen zijn beschreven volgens de NEN5104 en de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008). Deze beschrijvingen zijn terug te vinden in bijlage 10.

De boringen zijn gelijkmatig in het plangebied uitgezet. De ligging van de boringen is opgenomen in bijlage 8. De coördinaten van de boorpunten zijn bepaald met een meetlint aan de hand van de bestaande topografie en de hoogte is aan de hand van het AHN bepaald (bron: www.ahn.nl).

Veldwaarnemingen

Ten tijde van het veldonderzoek staat in het plangebied een vervallen woning. Het terrein is daarom afgezet met bouwhekken. Onder de woning is een kleine kelder getuige de aanwezigheid van een klein raam aan de noordzijde van de woning. Rondom de bebouwing ligt een overwoekerde verharding (tegels) en een verwilderde tuin. Er is geen sprake van opvallend reliëf. Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek zijn weergegeven in figuur 9.

Figuur 9: Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek (07-02-2025).

Bodemopbouw en lithologie

Onder in de boringen is bruingrijs tot witgeel dekzand aanwezig. De top van dit dekzand ligt op een diepte van 85-130 cm -Mv (25,1 tot 25,5 m NAP). Het zand zelf is matig grof, kalkarm, maar goed gesorteerd. De overgang naar de erboven gelegen lagen is abrupt en sporen van bodemvorming ontbreken in de top van het zand. Wel zijn er brokken humeus zand in de top van het dekzand te herkennen. Hieruit valt af te leiden dat de top van het dekzand afgegraven is. Op het dekzand ligt een antropogene humeuze zandlaag, waarin baksteenresten en zandbrokken aanwezig zijn. In combinatie met de abrupte, brokkelige overgang en de fragmenten modern (rood) baksteen betreft het hier een zandlaag die waarschijnlijk door recente vergraving is ontstaan. De laag varieert in dikte tussen 50-100 cm. Daarop ligt een laag al dan niet humusarm zand, dat als bouwvoor of stabilisatiezand is aangebracht voor de tuin en betegeling in het plangebied.

Archeologische indicatoren

Er zijn in de opgeboorde grondmonsters geen archeologische indicatoren waargenomen.

Interpretatie

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek is de hoge archeologische verwachting in het plangebied voor resten uit de periode Laat-Paleolithicum-Nieuwe tijd uit het bureauonderzoek naar laag bij te stellen. De top van het dekzand is in het plangebied afgegraven, waarmee waarschijnlijk ook alle archeologische resten zullen zijn verdwenen. De overgang tussen het dekzand en de erboven gelegen verstoorde humeuze laag is abrupt en er zitten brokken humeus zand hiervan in de top van het dekzand. Ook ontbreken alle sporen van bodemvorming van een te verwachten podzolbodem, waarmee aangenomen kan worden dat in ieder geval 50 cm of meer van de oorspronkelijke top van het dekzand is verdwenen. Het witgele zand doet namelijk vermoeden dat dit deel oorspronkelijk in het gereduceerde deel van de bodem ligt. Daarom worden sporen uit de periode Laat-Paleolithicum-Vroege Middeleeuwen in de top van het dekzand niet verwacht. Resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn waarschijnlijk niet aanwezig omdat in de hele humeuze zandlaag brokken zand en baksteen aanwezig zijn. Dit wijst op vergraving. In combinatie met het ontbreken van bebouwing op historische kaarten of aanwijzingen van een erf in het plangebied en de aanwezigheid van bebouwing sinds de jaren '50 van de 20^e eeuw in het plangebied worden geen intacte resten meer uit deze periode verwacht.

11. Beantwoording onderzoeksvragen

1. **Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?**
Het plangebied ligt op een dekzandrug, vlakbij de historische dorpskern van Someren (Dorp).
2. **Zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante niveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?**
Er zijn geen relevante archeologische niveaus onderscheiden. Oorspronkelijk zou een historische ophogingslaag op dekzand worden verwacht, maar beide zijn vergraven. Waarschijnlijk hangt de vergraving samen met zandwinning en de aanleg van bebouwing in het plangebied vanaf het midden van de 20^e eeuw. Dit is tevens op historisch-topografische kaarten te zien.
3. **In hoeverre zijn de archeologisch relevante niveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?**
Zie antwoord vraag 2.
4. **Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?**
Op basis van de resultaten van het veldonderzoek is vastgesteld dat in het plangebied sprake is van een lage archeologische verwachting op de aanwezigheid van archeologische resten uit de periode Laat-Paleolithicum-Nieuwe tijd.

12. Conclusie en Advies

Conclusie

- Op basis van het bureauonderzoek is vastgesteld dat het plangebied op een omvangrijke dekzandrug ligt. Op grond van de ouderdom van de afzettingen in het gebied, kunnen theoretisch gezien vindplaatsen uit de periode Laat-Paleolithicum – Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn. De verwachting op deze resten is hoog, aangezien tijdens onderzoeken in de wijde omgeving van het plangebied – in het bijzonder het archeologisch onderzoek in Someren (Waterdael) – sporen van bewoning uit verschillende tijdvakken binnen deze periode zijn teruggevonden. De resten bevinden zich hierbij in de top van het dekzand, dat zich op basis van onderzoek nabij het plangebied op circa 130 cm -Mv bevindt. Verder zijn mogelijk resten waarschijnlijk resten uit de Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd aanwezig. Het plangebied bevindt zich namelijk nabij het kruispunt van de Postel en de Kerkstraat, waarlangs een kerk en verschillende woningen in de Nieuwe tijd hebben bestaan. Aangezien Someren (Dorp) tot in de Late Middeleeuwen teruggaat, zijn in ieder geval tot in de 13^e eeuw in de omgeving van het plangebied sporen van bewoning te verwachten. Aanwijzing voor de aanwezigheid van resten in de omgeving van het plangebied is in ieder geval de vondst van twee waterputten uit de Nieuwe tijd op korte afstand van het terrein. Ook zijn resten van een oude weg in het plangebied te verwachten, aangezien deze tot in het midden van de 20^e eeuw dwars door het plangebied gelopen heeft. Het is echter de vraag in hoeverre eventueel aanwezige resten nog intact zullen zijn. Het lijkt er namelijk op dat het plangebied deels in het midden van de 20^e eeuw is afgegraven (getuige een steilrand op een historische kaart uit die tijd) en de herinrichting en overbouwing van het plangebied in de jaren '60 en '70 van de 20^e eeuw. Om de kans op de aanwezigheid van resten goed in te kunnen schatten, zijn verkennende grondboringen nodig om de intactheid van de bodem in beeld te brengen.
- Op basis van de resultaten van het veldonderzoek is de hoge archeologische verwachting in het plangebied voor resten uit de periode Laat-Paleolithicum-Nieuwe tijd uit het bureauonderzoek naar laag bij te stellen. De top van het dekzand is in het plangebied afgegraven, waarmee waarschijnlijk ook alle archeologische resten zullen zijn verdwenen. De overgang tussen het dekzand en de erboven gelegen verstoorde humeuze laag is abrupt en er zitten brokken humeus zand hiervan in de top van het dekzand. Ook ontbreken alle sporen van bodemvorming van een te verwachten podzolbodem, waarmee aangenomen kan worden dat in ieder geval 50 cm of meer van de oorspronkelijke top van het dekzand is verdwenen. Het witgele zand doet namelijk vermoeden dat dit deel oorspronkelijk in het gereduceerde deel van de bodem ligt. Daarom worden sporen uit de periode Laat-Paleolithicum-Vroege Middeleeuwen in de top van het dekzand niet verwacht. Resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn waarschijnlijk niet aanwezig omdat in de hele humeuze zandlaag brokken zand en baksteen aanwezig zijn. Dit wijst op vergraving. In combinatie met het ontbreken van bebouwing op historische kaarten of aanwijzingen van een erf in het plangebied en de aanwezigheid van bebouwing sinds de jaren '50 van de 20^e eeuw in het plangebied worden geen intacte resten meer uit deze periode verwacht.

Advies

Voor het plangebied zijn in het kader van de voorgenomen nieuwbouw geen aanvullende maatregelen nodig. Geadviseerd wordt het plangebied voor wat betreft archeologie vrij te geven. Op het moment dat onverhoopt toch archeologische zaken worden aangetroffen, geldt een wettelijke meldingsplicht conform de Erfgoedwet 2016, artikel 5.10 en 5.11, deze vondsten te melden bij de bevoegde overheid (gemeente Someren).

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal de bevoegde overheid (de gemeente Someren) een besluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

13. Geraadpleegde bronnen

Archeologische kaarten en databestanden:

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologisch Informatie Systeem III (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2016.
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- archis.cultureelerfgoed.nl
- www.kadastralekaart.com
- www.archieven.nl
- www.pdok.nl
- www.ahn.nl
- Bodemkaart van Nederland 1:50.000 (Stiboka)
- Geomorfologische kaart van Nederland
- www.bodemloket.nl
- bagviewer.kadaster.nl
- www.kadaster.nl
- www.dinoloket.nl
- www.brabant.nl/onderwerpen/cultuur-en-erfgoed/erfgoed/cultuurhistorische-waarden-in-brabant
- www.bhic.nl
- beeldbank.cultureelerfgoed.nl
- www.topotijdreis.nl
- library.wur.nl/WebQuery/geoportal/raf
- noordbrabant.omgevingsrapportage.nl
- www.ikme.nl
- www.tracesofwar.com
- www.euroradar.nl/explosieven-opsporing/ruimingskaart/
- <https://omgevingswet.overheid.nl>

Lijst met afbeeldingen

Figuur 1 Ligging van het plangebied (bron: www.pdok.nl)

Figuur 2: Uitsnede van de kadastrale Minuutplan uit 1811-1832. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven (bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Figuur 3: Uitsnede van een topografische kaart uit 1880. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 4: Uitsnede van een topografische kaart uit 1925. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 5: Uitsnede van een topografische kaart uit 1950. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 6: Uitsnede van een topografische kaart uit 1975. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 7: Uitsnede van een topografische kaart uit 1995. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 8: Uitsnede van een luchtfoto uit 2022. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven (bron: www.pdok.nl).

Figuur 9: Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek (07-02-2025).

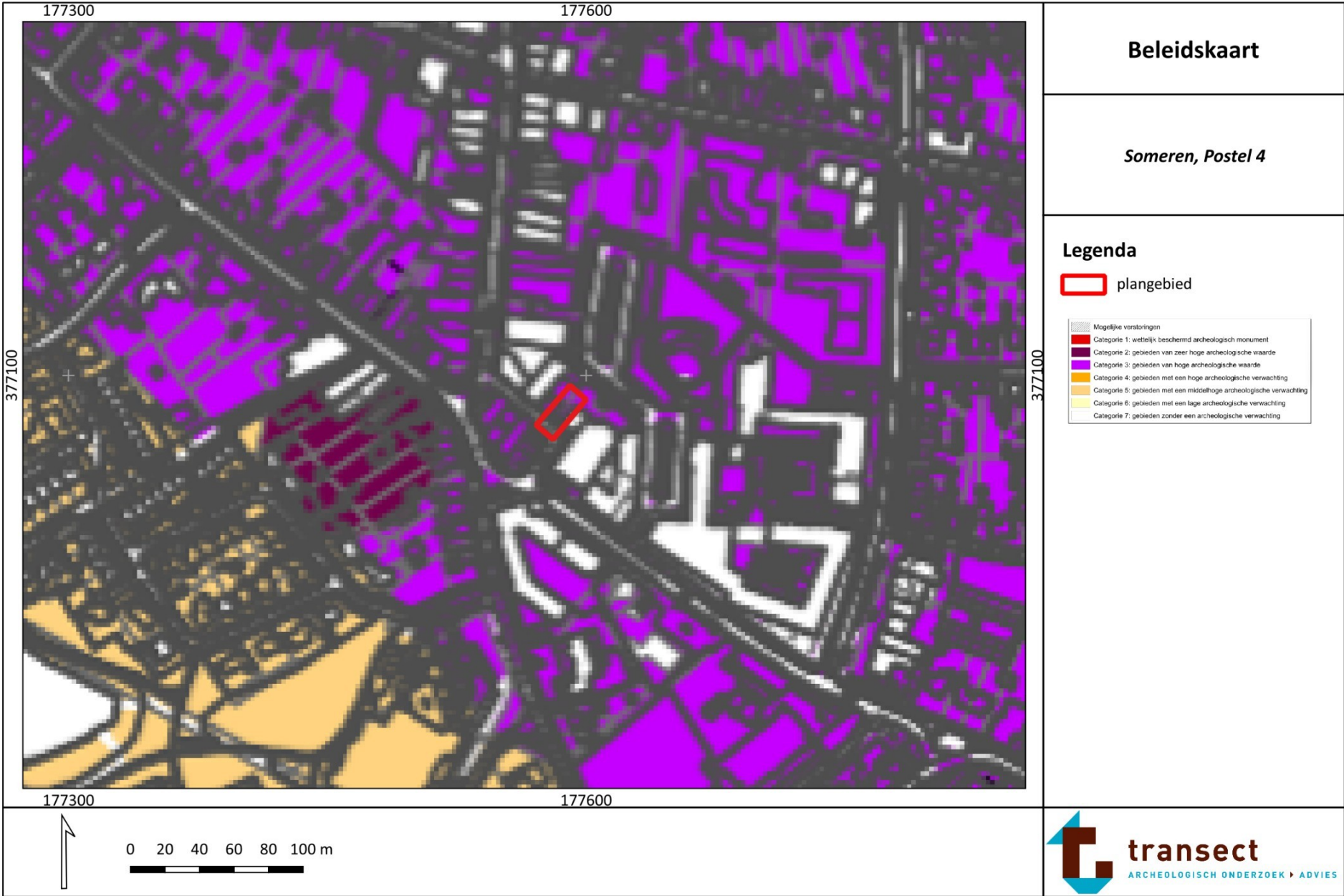
Literatuur

- Bakker, H. de, 1966. De subgroepen van het systeem voor bodemclassificatie voor Nederland. In: Boor en Spade.
- Bakker, H. de en J. Schelling, 1989. Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus. Wageningen.
- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer (eds.), 2001. Palaeogeographical development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2005. Landschappelijk Nederland. Assen (Fysische Geografie van Nederland). Derde, geheel herziene druk.
- Berendsen, H.J.A., 2004. De vorming van het land. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik, A.H. Geurts, 2012. Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta. Dept. Fysische Geografie. Universiteit Utrecht. Digitale Dataset.
- Tump, M., 2018. Gemeente Someren, Plangebied Wilhelminaplein 26. Archeologisch bureauonderzoek. BAAC-rapport. V18.0009. 's-Hertogenbosch
- Kortlang, F.P. & E. van Ginkel, 2016: Voordat Someren Someren werd. Archeologie van een dekzandeiland, Utrecht.
- Mulder, E.F.J de., M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & T.E. Wong 2003, De ondergrond van Nederland, Groningen.
- Schokker, J., 2003. Patterns and processes in a Pleistocene fluvio-aeolian environment (Roer Graben, south-eastern Netherlands), Utrecht (Thesis, Nederlandse Geografische Studies 314).
- TNO, 2020. Geologische Overzichtskaart van Nederland, schaal 1:600 000.
- Van de Glind, M., 2017. Bureauonderzoek Archeologie. Park het Looze te Someren, gemeente Someren. Bodac. Schijndel.
- Weerheijm, W. J., C.A. Visser, E. Van Der Klooster & F.P.J. Van Puijenbroek, 2018: Archeologisch vooronderzoek ten behoeve van de reconstructie van de N395 tussen Oirschot en Hilvarenbeek, gemeenten Oirschot en Hilvarenbeek. Ruimtelijk advies op basis van bureauonderzoek (Vestigia rapport V1674), Amersfoort.
- Zijverden, van, W.K. & J. de Moor, 2014. Het groot profielenboek. Fysische geografie voorarcheologen. Leiden.

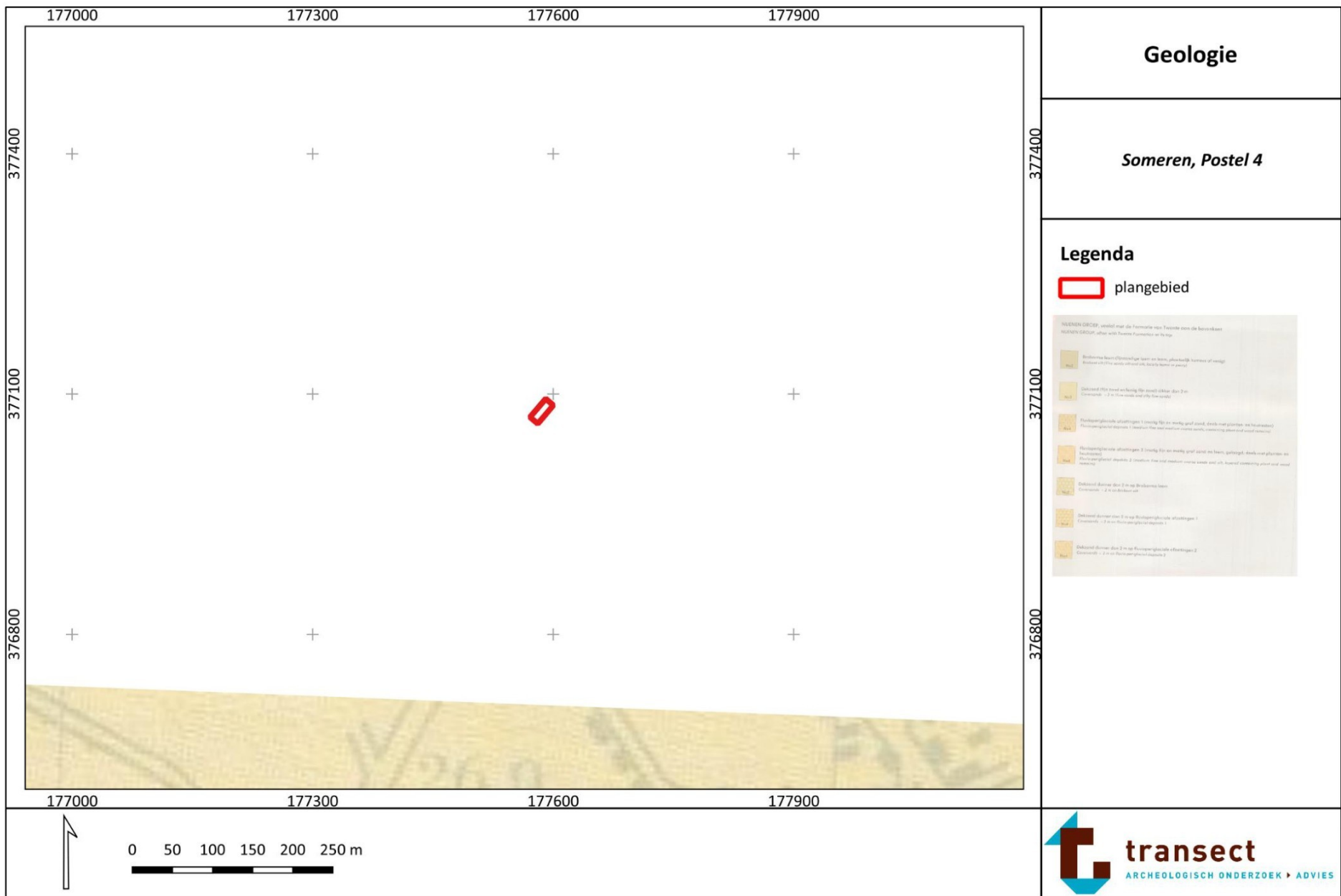
Bijlage 1: Archeologische periode-indeling voor Nederland

Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe Tijd	Late-Nieuwe tijd	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Midden-Nieuwe tijd	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Vroege-Nieuwe tijd	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	5300 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

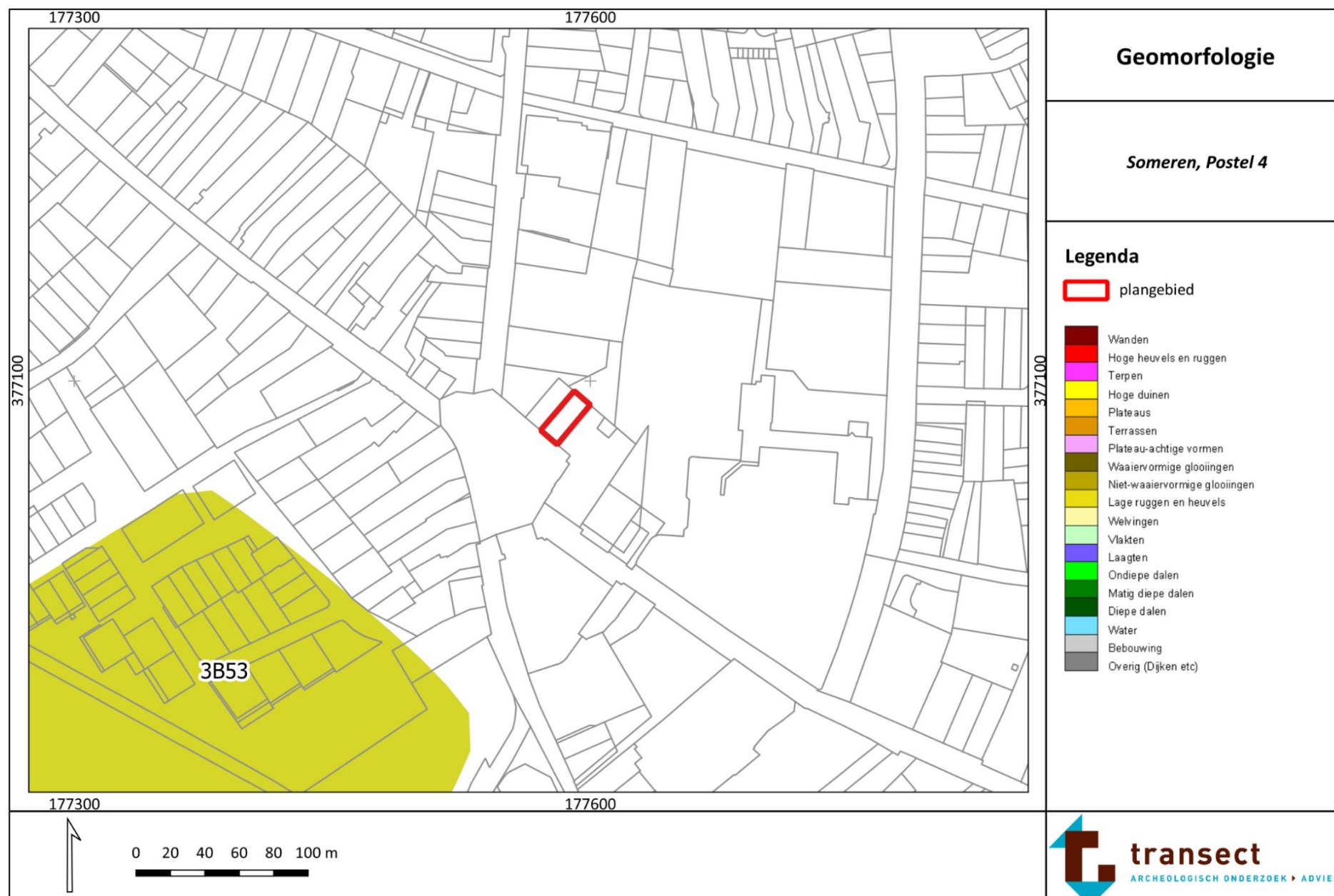
Bijlage 2: Archeologische beleidskaart van de gemeente Someren

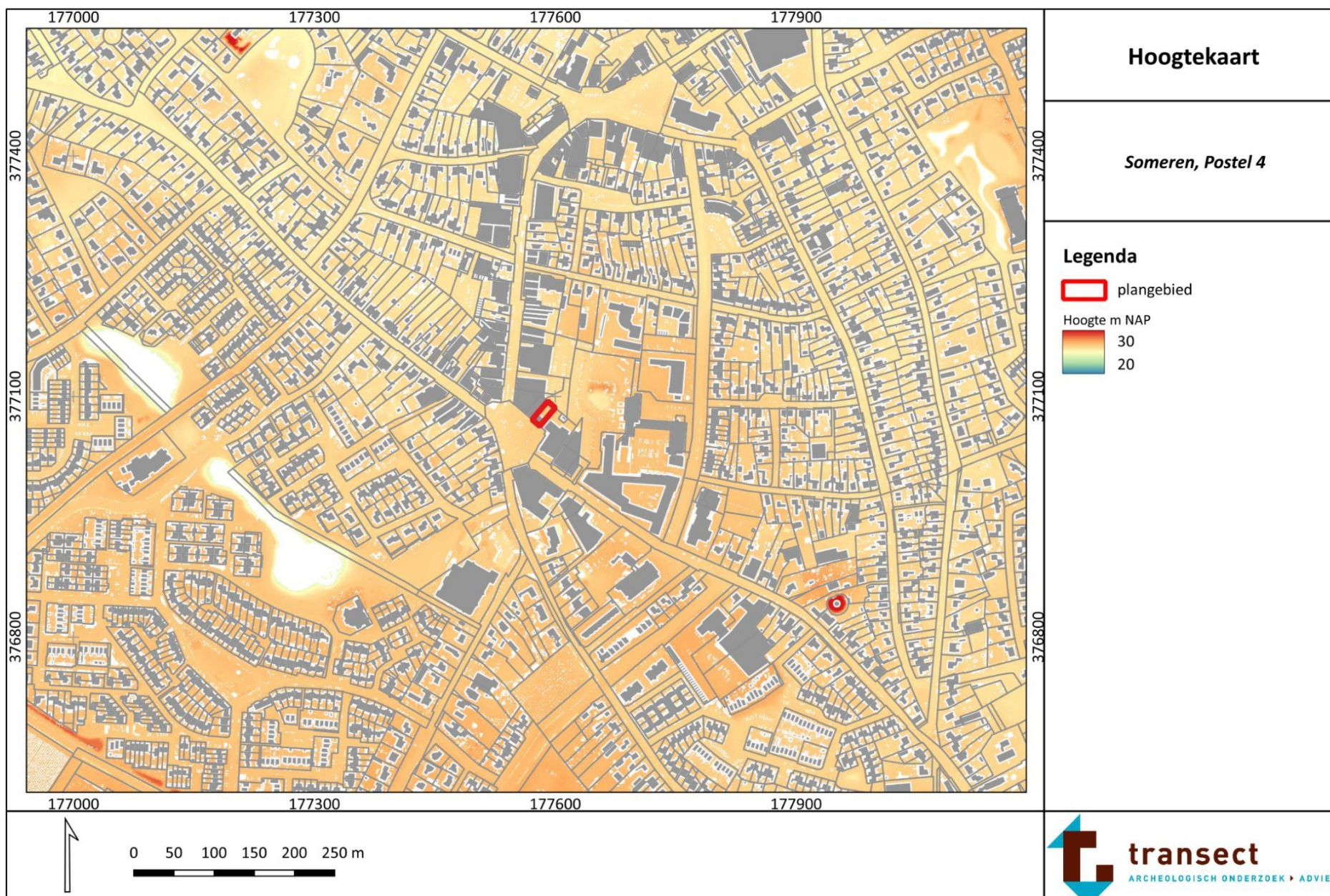
Bijlage 3: Geologie

Bijlage 4: Geomorfologie

Bijlage 5: Hoogtekaart

Bodemkaart

Someren, Postel 4

Legenda

 plangebied

Bodemkaart

- Water of moeras
- Bebouwing
- Vergraven
- Dijken en ophoging
- Vlakvaaggronden
- Vochtvaaggronden
- Vlakvaaggronden
- Lage eerdgronden
- Duinvaaggronden
- Beek- en akkerdeerdgrond
- Hydropodzolen
- Xeropodzolen
- Eerdgronden
- Overige kleigronden
- Nes-, leek- en polder- vaaggronden
- Nes-, leek- en polder- vaaggronden
- Klei- en potklei
- Oude kleigronden
- Moerige eerd- en podzolgronden
- Vaaggronden
- Vaaggronden in leem
- Brikgronden
- Kalksteengroeve
- Diverse ontginnings- gronden

0 50 100 150 200 250 m

transect
ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK • ADVIES

Someren, Postel 4

Legenda

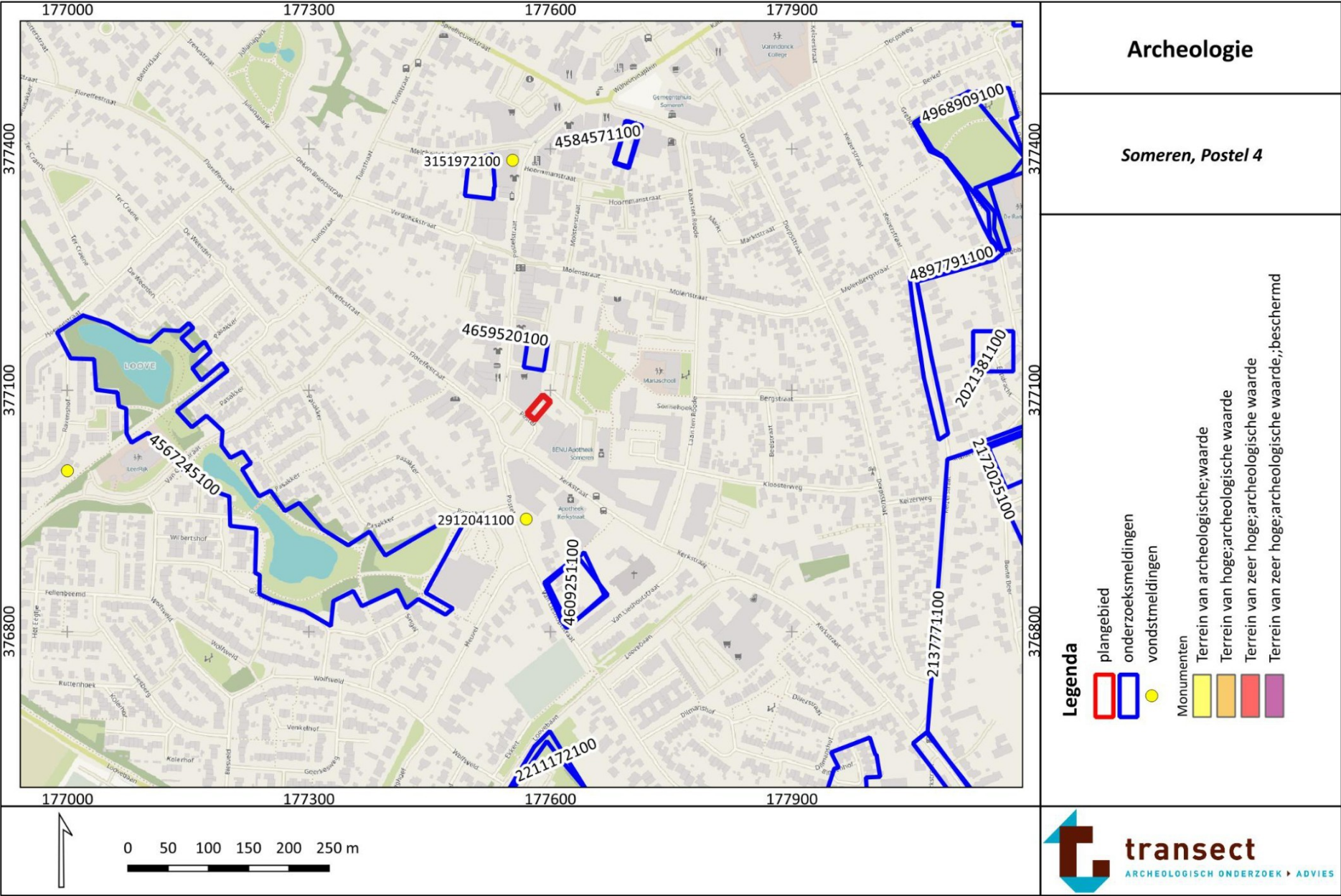
☐ plangebied

Bodemkaart

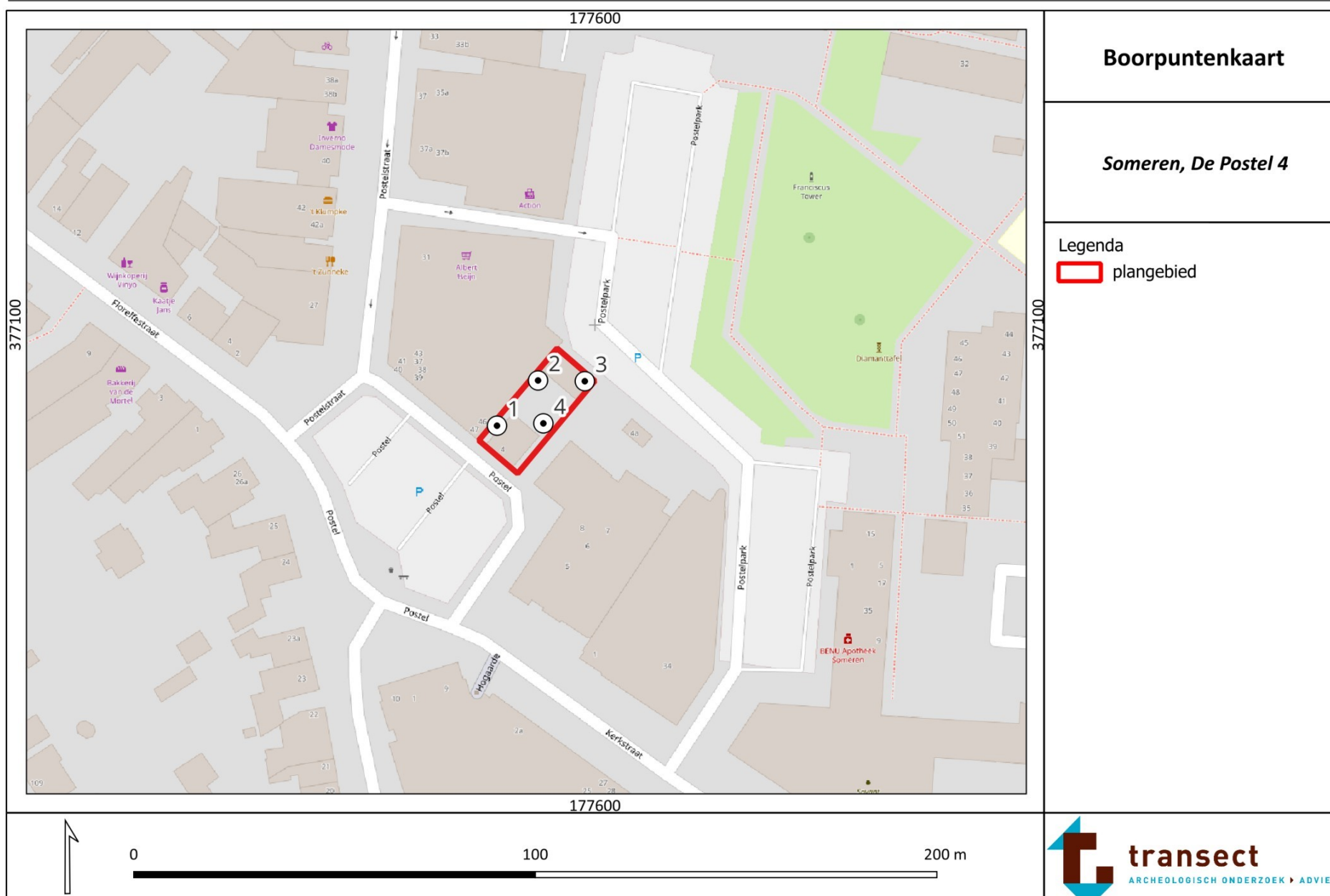
- Water of moeras
- Bebouwing
- Vergraven
- Dijken en ophoging
- Vlakvaaggronden
- Vorstvaaggronden
- Vlakvaaggronden
- Lage eerdgronden
- Duinvaaggronden
- Beek- en akkeerdegrond
- Hydropodzolen
- Xeropodzolen
- Eerdgronden
- Overige kleigronden
- Nes-, Leek- en polder-
vaaggronden
- Nes-, Leek- en polder-
vaaggronden
- Keileem en potklei
- Oude kleigronden
- Moerige eerd-
en podzolgronden
- Veengronden
- Vaaggronden in leem
- Brikgronden
- Kalksteengroeve
- Diverse ontginnings-
gronden

Bijlage 7: Archeologische informatie

Bijlage 8: Boorpuntenkaart

Bijlage 9: Foto's van boringen

Hieronder volgen enkele foto's van boring 1 en 3. De boorkernen op onderstaande foto's zijn van links naar rechts uitgelegd, waarbij de onderkanten van de boringen naar boven wijzen (per 50 cm)

Boring 1

Boring 3

Legenda

Lithologische boorbeschrijvingen (kolommen)

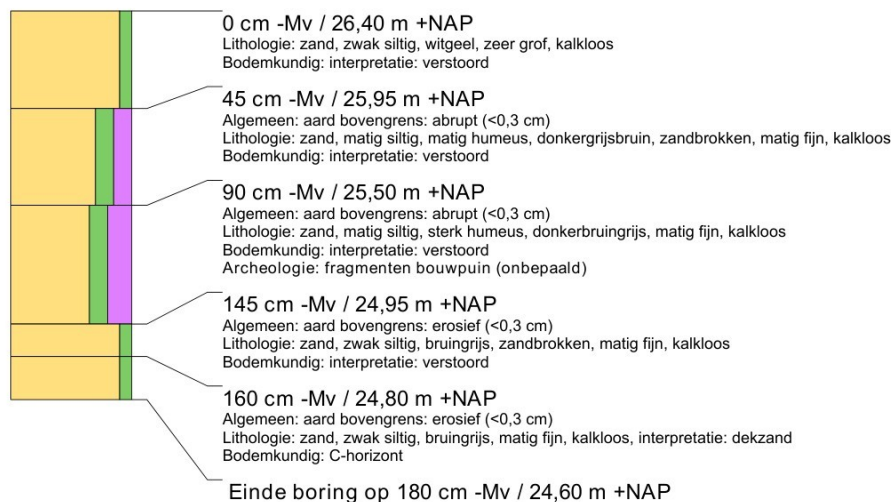
- Zand
- Klei
- Veen
- Humeus (zwak, matig, sterk)
- Bijmenging klei (zwak, matig, sterk)
- Bijmenging zand (zwak, matig, sterk)
- Bijmenging silt (zwak, matig, sterk, uiterst)
- Bijmenging grind (zwak, matig, sterk)

Sterkte van de bijmenging wordt bepaald
door de breedte van de rechterrاند

boring: 24N47-1

beschrijver: TN, datum: 7-2-2025, X: 177.576, Y: 377.075, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51H, hoogte: 26,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, gemeente: Someren, plaatsnaam: Someren, opdrachtgever: AROM, uitvoerder: Transect b.v.

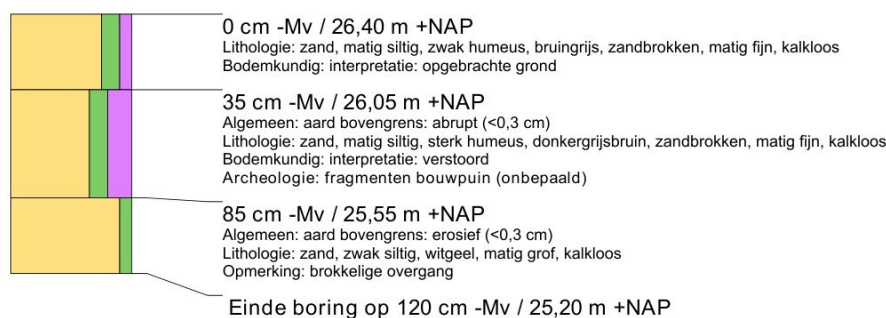
boring: 24N47-2

beschrijver: TN, datum: 7-2-2025, X: 177.586, Y: 377.086, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51H, hoogte: 26,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, gemeente: Someren, plaatsnaam: Someren, opdrachtgever: AROM, uitvoerder: Transect b.v.

boring: 24N47-3

beschrijver: TN, datum: 7-2-2025, X: 177.597, Y: 377.086, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51H, hoogte: 26,40, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, gemeente: Someren, plaatsnaam: Someren, opdrachtgever: AROM, uitvoerder: Transect b.v.

boring: 24N47-4

beschrijver: TN, datum: 7-2-2025, X: 177.587, Y: 377.075, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 51H, hoogte: 26.40, precisie hoogte: 1 dm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, gemeente: Someren, plaatsnaam: Someren, opdrachtgever: AROM, uitvoerder: Transect b.v.

